

—k Četvrta Čitanka za naše pučke škole u Hrvatskoj i Slavoniji. Priredio Dr. Sigismund Čajkovac. Cijena 24 K. Nakladom kr. Hrv. Sl. zem. vlade u Zagrebu. Ta dr. Čajkovčeva čitanka je lahko vzor vsem pisateljem šolskih knjig, tako po njeni vsebini, kakor po ilustracijah. Knjigi je pridejan lep in priročen zemljevid kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev. V kras knjigi so barvotisk. Jaroslav Čermak; Ranjeni Crnogorci; Paja Jovanovića; Krunanje cara Dušana; Vlaho Bukavica; Hrvatski preporod; Celestin Medović; Splitski sabor. Originalne skice nam predstavljajo sledeče: Split, okolico Dubrovnika, Knin s Krko, lajce z vodopadom Plive, Sarajevo. Na besanskem trgu, Mostar, Varošica, Vranjica, Beograd, Šumadinka v narodni noši, Bele-kula, Prizren, Skopje, Ljubljana, Blejsko jezero, slovenska narodna aosa, Dubrovnik, razstank Fr. Krst. Frankopana s Petrom Zrinskim, biskup Strossmajer, tkalka. Že slike nam kažejo delno vsebino knjige. Poleg drugih hrvatskih pisateljev srečamo pogosto Trstenjaka, od slovenskih je zastopan Razlag, Praprotnik, Gangl Gregorčič, Čankar. Knjiga je pisana v vseh sestavkih v tplem nacionalnem duhu. Mladino popelje po vsej naši lepi domovini, po Hrvatski in Slavoniji, Bosni in Hercegovini, Bački, Banatu in Baranji, Srbiji, Črni gori, Istri in Sloveniji; seznanja jo z našo neodrešeno domovino in neodrešenimi brati, s sestavki: Pesem Istri, Opatija, Učka, Večer na morju v podnožju Učke, Mali Čič, Moji Istri, Postojnska jama, Trst, Soča. Seznanja jo z našo slavno jugoslovansko zgodovino. Tudi leposlovni sestavki se odlikujejo po topli domoljubnosti. Sestavki so pisani deloma v latinici deloma v cirilici. Tudi našim čitankam ne bi škodoval kak sestavek v cirilici, čeprav ni pri nas običajna.

—k Dr. Ivan Lah, Noč na Hmeljniku. Izdala Zveza kulturnih društev. Založila Tiskovna zadruga v Ljubljani 1921. Cena 4 Din. Zveza kulturnih društev v Ljubljani, ki izdaja zbirko »Prosveti in zabavi« je začelo izdajati zbirko ljudskih iger pod naslovom »Oder«. Prvi zvezek, ki je pravkar izšel, prinaša dr. Iv. Laha dramo »Noč na Hmeljniku«, ki so jo lanske leto že vprizorili v mariborskem gledališču. Igra se vrši l. 1809 na Dolenjskem. Naroča se pri Tiskovni zadrugi v Ljubljani, Prešernova ulica 54.

—k Planinski koledar. S. P. D. Uredil Fr. Kocbek, nadučitelj. Cena 5 D., po pošti 25 p. več. Dobrodošel, da ne rečemo neobhodno potreben je vsakemu turistu. Vsebinska je zelo praktične vrednosti. Poleg koledarja obsega sestavke. Kaj naj uživa turist? Zdravljenje bolezni v gorah; žepna lekarna; Znamenje v sli; Vremenska napoved; Čitanje zemljevidov; Varujte planinke!; Seznam stvari, ki so hribolazcu potrebne; Fertalni Savez; S. P. D.; Vodnik od koč do koč v Sloveniji i. t. d. i. t. d. Obsega tudi neurešeno ozemlje. Pridejani so tudi vsi potrebni načrti potov. — Priporočamo!

—Odraslim priporočamo kot najlepše darilo za Božič in Novo leto zadnjo novost Josipa Kostanjevca, roman »Krivec«. Broširan izvod D 10.—, vezan D 12.50.—, poštnina posebe. Dobiva se v »Zvezni knjižarni« v Ljubljani, pri knjižničarjih in pri pisatelju v Mariboru. Ob železnici št. 6/II.

—k Učiteljska Iskra — Kragujevac — prosvetno — šolski časopis, je izšla 2. številka.

k Učitelji — Beograd — ped. znanstveni list. Organ UJU, je izšla 2. štev. Poleg druge zanimive vsebine prinaša naše centralno pedagoško glasilo tudi prispevek v slovenskem jeziku, in sicer razpravo M. V. Sadržaja: Kako zbudimo zmetniški čut v otroku? S tem je storjen prvi korak k skupni duševni kulturi potom našega centralnega tiska. Naj bi našel tov. Sadar mnogo posnemalcev v krogih naših pedagogov. List priporočamo šolam in učiteljskim zborom. Rokopise je pošiljati na uredništvo Mih. M. Stanojeviću, referentu v ministrstvu prosvete. Beograd, Smiljanovićevar. 35.

Iz naše organizacije.

Društvene vesti.

+ Učit. društvo za Ptuj in ptujski okraj zboruje 15. decembra 1921. ob 10. uri v »Mladiki«. Dnevni red: 1. Zapisnik zadnjega zborovanja. 2. Dopisi. 3. O risanju (II. del) predava tov. I. Jančič. 4. Časni sod. 5. Poslovnik. 6. Slučajnosti in predlogi.

+ Kamniško učit. društvo zboruje v sredo dne 14. decembra 1921. ob 10. uri dopoldne v šolskem poslopu v Radomljah.

Dnevni red:

1. Zapisnik zadnjega zborovanja.

2. Srbo-hrvatska narodna pesem II. del predava tov. Ciril Petrovec.

3. Slučajnosti.

+ Ljubljansko učit. društvo zboruje v soboto dne 10. decembra 1921. ob 5. uri popoldne na šoli pri sv. Jakobu.

Dnevni red: 1. Bloki v prid Učit. konviktu.

2. Poročila in predlogi predsedstva.

3. Poročilo blagajnika.

4. Obrtno šolstvo v Ljubljani.

5. Slučajnosti.

Odbor.

+ Društvo slovenskih učiteljic ima svoj občni zbor dne 28. decembra ob 10. uri na šentjakovski šoli. Na dnevnem redu je predavanje Srbinje tov. Živane Mitrovičeve. Obilne udeležbe pričakuje odbor.

+ Učiteljsko društvo za Konjiški okraj je zborovalo dne 24. 11. 1921. ob 11. uri na deški šoli v Konjicah.

Sprejeta sta bila sledeča predloga.

1. Vsak član je obvezan do prihodnjega zborovanja plačati tov. blagajničarki znesek 25 dinarjev, od koje svote se odpošlje odseku Učit. konvikta v Jesenicah za depozitne bloke 1000 dinarjev, pedagoško-didaktičnemu krožku v Mariboru pa 200 dinarjev.

2. Da se zamore plačati vseh 100 izvodov naročenih pravil, je vsak član obvezan kupiti 1 izvod pravil »Učit. društva za Konjiški okraj«, in sicer izvod po 6 dinarjev.

Sprejete resolucije:

1. Učiteljstvo okraja najodločneje protestira proti vsem ogabnim napadom zadnjega časa v raznih slovenskih, zlasti klerikalnih listih na šolo in učiteljski stan.

2. Prosimo šolsko oblast, da napravi nemudoma konec tej vsakega količak poštenega človeka nevredni časnikarski gonji.

3. Kompetentno državno oblast opozarjamo, da posveti tem listom večjo pozornost ter jim zabrani sistematično hujskanje proti narodnemu jedinstvu, zlasti proti srbskemu delu našega naroda ter proti državni upravi, sicer ostane naše delo brez uspeha, če se nam celo še ne onemogoči.

4. Pozivljamo vlado in merodajne čimtelje z ozirom na katastrofalno naraščanje cen v zadnjih mesecih, pri katerem so se cene najvažnejših življenjskih potrebščin mestoma zvišale za 100—200%, da uporabijo vse zakonito pripustne mere, da se kurz našega dinarja zviša, ter s tem v zvezi cene življenjskih potrebščin stabilizirajo. Poslednja naredba o pobijanju dragine, naj se kot neizvedljiva, čim prej razveljavi in nadomesti z novo izvedljivo in učinkovito uredbo.

Pri tej priliki obžalujemo, da se nam je z ustavo vzela možnost sodelovanja v zakonotvornem delu ter povdarjamo, da bi se s sodelovanjem praktičnih uradnikov (sodnikov, političnih uradnikov, učiteljev, finančnih uradnikov in drugih strokovnjakov) ne bi bila mogla izdati taka neizvršljiva uredba o pobijanju dragine in neje enake neizvršljive in nerazumljive druge uredbe. V drž. interesu želimo, da se pred izdajo vsake zakonske odredbe vprašajo za mnenje drž. nameščenci potem strokovnih organizacij ali nižje in štanice dotične stroke.

5. Ker pa so kljub temu, da so se življenjski stroški že pred meseci skoro podvojili, naši prejemki pa ostali isti, s čemur smo resno ogroženi v eksistenci zahtevamo, da se naši prejemki (plače in druge pristojbine) nemudoma spravijo v sklad s splošnimi cenami živežnih potrebščin ter se takoj izdatno povišajo.

6. Ker se danes edino plače oficirjev se najbolj približujejo eksistencnemu minimumu, ker imamo vsaj enako kvalifikacijo kakor oficirji in ker živimo vsi v demokraciji državi z demokratično ustavo, zahtevamo, da se plače enotno uredi na podlagi oficirskih plačilnih stopenj.

Zahtevamo, da se tudi nam in našim družinam zagotovijo na vseh železnicah iste pravice (polovične cene) kakor oficirjem.

Draginjske doklade naj se mesečno določijo po tržnih cenah živil in drugih potrebščin.

7. Dokler se prejemki definitivno ne uredi, naj se nam izplača za čas, odkar so cene življenjskih potrebščin narasle, t. j. vsaj od 1. 8. 21. naprej nabavni prispevek po mesečno vsaj 2000 K.

8. Glasom uredbe Gen. direktorije drž. računovodstva z dne 4. 8. 1921. D. R. br. 90844 je g. finančni minister z odlokom z dne 18. jul. 1921. D. R. br. 80.000 odredil, da se vsem drž. uslužbencem, ki so radi boleznij več kakor 6 mesecev na dopustu, odtegnejo vse draginjske doklade, in sicer uslužbencu samemu kakor tudi vsem njegovim rodbinskim članom.

Prosimo in v prilog našega ugleda predlagamo, da bodi državna uprava pri

podelitvi dopustov kar najbolj natančna in rigorozna ter da proti vsakemu nameščencu, ki bi si hotel na nepravilen ali zviščen način dobiti nepotreben bolniški dopust ter se odtegniti delu, ki ga zahteva njegov poklic, najstrožje postopa. Kakor hitro nameščenev javi odsotnost radi bolezni, naj ga uradni zdravnik preišče in če bi bolezen trajala šest mesecev, naj se izvrši druga stroga zdravniška preiskava. Če pa se je tudi pri tej preiskavi neoporečno ugotovilo, da bolnik še ne more opravljati svoje službe, potem ga ne smejo začet krute posledice zgoraj citirane uredbe, saj bas v boleznij najbolj pogreša gmotnih sredestej, da si preskrbi primerno hrano in postrežbo, si navavi potrebna zdravila in zagotovi zdravniško pomoč.

Iz teh razlogov nujno prosimo, visoka vlada naj nemudoma ukine zgoraj citirano uredbo, kajti ukinitje draginjskih dokladov bi popolnoma onemogočilo že itak bednemu uslužbencu vsako nadaljnjo lecenje in katastrofalne posledice za njega in njegovo rodbino bi bile brez dvoma neizogibne.

Zelimo nadalje, da vlada ukine odtegotanje prispevkov za potrošačke zadruge, ker od vseh neštetih od naših mizernih plač nabranih milijonov dosedaj še nismo imeli za en vinar cenejših živil ter zahtevamo, da se nam nelegalnim potom odtegnjeni zneski povrnejo in to tudi z ozirom na dejstvo, ker je nabavljajna druga v Konjicah kot središču okraja z ozirom na število članov nemogoča.

9. V nadomestilo socialnega zavarovanja (nezgodnega in posebno bolniškega) naj se zagotovi, da bomo mi, kakor tudi člani naših rodbin v slučaju bolezni imeli brezplačno bolniško oskrbo v bolnicah (2 razred) ter državnih kopališčih.

10. Protestiramo proti nameravani razveljavitvi sedanje stanovanjske uredbe ako se ima ista nadomestiti z novo uredbo v občutnejšo škodo in večje ponižanje javnih nameščencev.

11. V sled bankrotne položaja državnega nameščentva prosimo vsa društva in sploh vso javnost, naj se pri pobiranju t. zv. narodnega davka (razum rednih članskih prispevkov) v denarju ali naravnih darovih za pridružitve podpore, znake, slike, znamke itd. iz socialnega ozira prizanaša nam, ki smo že itak na robu propada.

Nadalje pozivamo vse naše politične stranke, da se odločneje in smotrnejše zanimajo za ureditev našega gmotnega položaja.

+ Učiteljsko društvo za Mežiško dolino je zborovalo dne 16. novembra v šoli na Prevaljah.

Tov. predsednik Peter Močnik podurja v pozdravnem govoru, da je to prvo zborovanje po počitnicah, med katerimi je počivalo sicer šolsko, — ne pa tudi društveno delovanje. Omenja neko mrzlično razpoloženje obče in tudi med učiteljstvom, kateremu pa ni najti pravega vzroka in izrazi upanje, da se bo odpravilo vse to s smotnim delovanjem. Posebej se pozdravi na novo vstopivša člana tov. Goloba in gđc. Haderlap.

Nato nam je tov. predsednik podal zanimivo sliko o skupščini UJU v Zagrebu in poudarjal, da je zblizanje od lanskega leta že dokaj napredovalo.

Temu poročilu je sledilo čitanje zapisnika zadnjega zborovanja. K besedi se oglašal tov. Ivo Feinig in prosil, da se pretresa točka za točko in ugotovi, katere naše zahteve so se izpolnile in katere ne. To se je zgodilo in tov. predsednik je dal potrebna pojasnila.

Za tem je predaval tov. nadzornik Pavel Koschier o folkloristiki. Ta stroka je domoznastvo v širšem pomenu besede in za narodno vzgojo prevelike važnosti. S časopisnimi članki je opozoril na žalostno dejstvo, kako se pri nas pozablja na domačo umetnost in poveljuje vse, kar je tuje. Podal je navodila, kaj naj se nudi ljudstvu, da bo imelo smisel za narodnost in za našo državo. Zahteval je, da bodi vzgoja folkloristična — domorodna. Naše časopisje je zgubilo čut za domorodnost in zle posledice ne bodo izostale.

Buren aplavz, ki je sledil govoru, je pokazal, kako temeljito in zanimivo je znal predavatelj rešiti ta aktualni tema, pa tudi, da se učiteljstvo zaveda svoje naloge ob meji. Na predlog tov. Mencina se je izvolil odbor, ki bo začel zbirati gradivo in pričel delovati v govornikovem smislu.

Tov. Feinig je referiral o častnem sodu. Sklenilo se je, da se izdelajo do prihodnjega zborovanja pravila, katera se bodo skupno premostrila in odobrila. Referat o skupščini v Rogaški Slatini je vsled uradnega zadržka tov. Dobeška izostal.

Ko so bili končno rešeni razni stavljeni predlogi, zaključil predsednik zborova-

nje in se zahvali za udeležbo, ki je bila kljub slabemu vremenu dovoljna, ter se spominja tudi tov. Zmagoslava Kristana in Cirila Rakovca, ki sta odšla v službovanje na Stajersko.

+ Učiteljsko društvo za celjski okraj je zborovalo dne 17. novembra t. l. v Celju. Tovariš predsednik Sivka pozdravi v obilnem številu zbrano učiteljstvo, osobito pa na novo pristopivše člane ter vrtn. nadz. tov. Skulja prav prisrčno. Sledilo je nato poročilo tov. predsednika o zborovanju širjega sosveta ter o letni skupščini v Rogaški Slatini. Tovariš Petrovič pa nam je prav zanimivo poročal o poteku, najvažnejših debatah ter sprejetih resolucijah na državni skupščini UJU v Zagrebu. Nato je predaval tov. nadzornik Skulj o kmetijsko — prirodno-znanstvenem pouku v osnovni šoli ter o smernicah za uvedbo in oskrbovanje šolskih vrtov. Poslušalci so z vneemo in velikim zanimanjem sledili temeljitim izvajanjem ter živahno posegli v debato. Za svoje lepo predavanje se mu je tovariš predsednik prav prisrčno zahvalil. Končno se je sprejelo pet resolucij, ki so se odposlale na merodajna mesta, in sicer: 1. Resolucija glede ukinitja naredbe, glasom katere se vsem državnim uslužbencem, ki so radi boleznij več kakor 6 mesecev na dopustu, odtegnejo vse draginjske doklade. 2. Resolucija glede zahteve po povišanju vseh naših prejemkov ter pospeševanju potrošaških zadrug. 3. Učiteljstvo protestira odločno proti vsem nesramnim izbruhom časnikarske gonje, katera se vrši zadnje mesece po nekaterih časopisih. Zborovalci obsojajo to premissljeno in škodoželjno gonjo z vsem zaničevanjem ter odločno pozivljajo učno upravo, da štiti ugled šole in njenega učiteljstva proti izbruhom podivjane žurnalistike. 4. Poverjenstvo UJU naj pozivlja zastopnike višjega šolskega sveta v Ljubljani, da potrebo ukrenejo, da se šolske stavbe in zemljišča šolskih vrtov preprišejo na šolsko občino. 5. Učiteljstvo se izreče, da je slovnica pri novih čitankah nepotrebna, ker so itak izišle Brinarjeve moderne slovnice. Pri sestavi beril naj se skliče širša anketa, sestoječa tudi iz podeželskih učiteljev, da se izberejo primerni sestavki.

+ Učiteljsko društvo za mariborski šolski okraj je zborovalo dne 17. novembra v Mariboru v mali dvorani »Narodnega doma« ob 10. uri kljub prav slabemu vremenu pri lepoštevilni udeležbi. Tov. predsednik Albin Spreitz je pozdravil vse najprisrčneje. — Uvodoma se je spominjal z vznesenimi besedami velikega Osvoboditelja Petra I. in kralja Aleksandra. — Spominjal se je tudi prerano preminule tov. Milke Vodenikove, ki ji kruta usoda ni dovolila razmahniti mlade sile. Nato se je imenom društva zahvalil tov. Radoslavu Knafliču za njegovo hvalevredno vneemo pri upostavitvi naše stanovske časti povodom enkratnega napada v »Slov. Gospodaru«. Prečital je potem došle dopise: odseka za učiteljski konvikt, društva učit. Samopomoči, pedagoškega in didaktičnega krožka i. dr. — Pri tem so se razdelili bloki za učiteljski konvikt. — Dobil je besedo odposlanec pedag. — didakt. krožka v Mariboru, tov. Tušak, ki je pojasnil namen in pomen krožkovega delovanja. Animiral je naše članstvo za pristop. Tov. nadzornik g. M. Lichtenwallner je s toplimi besedami podprl njegova izvajanja. K drugi točki dnevnega reda je govoril tovariš nadzornik Lichtenwallner o Matičnem listu in o karakteristikah učencev za našo prakso zelo temeljito in obširno. Žel je od zborovalcev zaslužno zahvalo. Tretjo točko dnevnega reda je tvorilo poročilo tov. Mar. Gedeč o pokrajinski skupščini UJU v Rogaški Slatini in o glavni skupščini UJU v Zagrebu. Z nje lastno pripovedno plastiko je risala potek skupščin in njihov sklepov. Soporocjevalec R. Knaflič nam je zlasti podal nekaj zanimivosti o vrlih srbskih tovariših. Predsednik se obema poročevalcema iskreno zahvali za zanimivi in temeljiti poročili in za trud. — Tako je uspelo zborovanje zaključiti tov. predsednik ob pozni dopoldanski uri. — J. R., tajnik.

+ Učiteljsko društvo za marenberški okraj je zborovalo dne 17. XI. 1921 v Vuhredu.

Zborovanje je otvoril društveni podpredsednik tov. Ivan Womer z Mute, ki se je v svojem govoru spominjal smrti prvega jugoslovanskega kralja Petra Osvoboditelja ter nastona vlade kralja Aleksandra. Nato je prisrčno pozdravil došle goste, predvsem šefa oddelka za rik in bogočastje gosp. dvor. svetnika dr. Skaberne-ta, dalje gosp. ing. Franjo Pahernik-a ter veletrgovca g. Petra Mravljak-a z Vuhreda.

G. dvor. svetnik dr. Skaberne je nato s krasnimi, prepričevalnimi besed-

